

Jaarverslag 2018

onderwijsmuseum

Dordrecht, 2 april 2019

Visser & Visser Accountants B.V.
Postbus
2990 AE BA
Telefoon (0180) 64 21 11
Telefax (0180) 62 15 52

Verkorte jaarrekening 2018

Baten

Opbrengst museum

Entreegelden	€ 136.845,00	
Opbrengst horeca	€ 116.203,00	
Opbrengst zaalverhuur	€ 22.724,00	
Donaties	€ 12.576,00	
Detachering personeel	€ 132.216,00	
Overige opbrengsten	€ 52.789,00	
Subtotaal		€ 473.353,00

Subsidies van overheden

Ministerie van OCW	€ 550.000,00	
Gemeente Dordrecht	€ 300.000,00	
Gemeente Dordrecht, tuin/ aanlichting gebouwen	€ 70.000,00	
Subtotaal		€ 920.000,00

Sponsoring en partners

€ 16.000,00

Totale baten

€ 1.409.353,00

Resultaat

€ -14.411,00

Resultaatbestemming

Toevoeging algemene reserve	€ 1974,00
Bestemmingsreserve onttrekking	€ -54.854,00
Bestemmingsreserve tentoonstellingen	€ 29.854,00
Toevoeging egalisatie reserve	€ 8.615,00
	<u>€ -14.411,00</u>

Lasten

Besteed aan activiteiten

Presentatie	€ 97.291,00	
Collectie	€ 12.960,00	
Educatie	€ 30.708,00	
Marketing en communicatie	€ 41.685,00	
Subtotaal		€ 182.644,00

Uitvoeringskosten

Personeelskosten	€ 567.922,00	
Afschrijvingen	€ 34.487,00	
Huisvestingskosten	€ 487.424,00	
Algemene uitvoeringskosten	€ 96.104,00	
Inkopen	€ 55.183,00	
Subtotaal		€ 1.241.120,00

Totale lasten

€ 1.423.764,00

antants B.V.

Postbus
2990 AE BARENDRECHT
Telefoon (0180) 64 21 11
Telefax (0180) 62 15 52

Begroting 2019

Inkomsten:

Subsidies	Ministerie van OCW	550.000	
	Gemeente Dordrecht	<u>309.750</u>	
			859.750,00
Entreegelden ex. BTW			141.000,00
Horeca inclusief catering zaalhuur			85.000,00
Winkel			15.000,00
Donaties/sponsoring			16.000,00
Zaalverhuur			20.000,00
Inkomsten uit externe opdrachten, bruiklenen, fotografie, enz			8.000,00
Bijdrage Vrienden museum			4.000,00
Fondsenwerving			15.000,00
			<u>1 163.750</u>

Uitgaven:

Personeelskosten		531.000,00	
Huisvestingskosten		405.000,00	
Algemene kosten		78.000,00	
Kosten accountant en salarisadministratie		17.000,00	
Afschrijvingen inventaris en hardware		10.500,00	
Afschrijving museale bouwkundige inrichting en presentaties		26.500,00	
Collectie		6.000,00	
Marketing		40.000,00	
Presentatie		15.000,00	
Educatie		34.750,00	
			<u>1 163.750</u>

Overschot/Tekort

0

ntants B.V.

2990 AE BARE
Telefoon (0180) 6
Telefax (0180) 6

Balans per 31 december 2018 (na resultaatbestemming)

ACTIVA	31-12-2018	31-12-2017
<u>Vaste activa</u>		
<u>Materiële vaste activa</u>		
Gebouw de Holland	172.155	198.570
Collectie	p.m.	p.m.
Inventaris	12.865	18.245
Hard- en software		92
Totaal vaste activa	185.020	216.907
<u>Vlottende activa</u>		
<u>Vorraden</u>		
Winkel	13.655	10.254
Horeca	3.086	3.144
Totaal voorraden	16.741	13.398
Vorderingen	16.275	18.776
Nog te factureren bedragen	13.807	18.462
Stortingen onderweg	912	3.063
Belastingen en sociale lasten	19.479	26.332
Vooruitontvangen facturen	20.675	27.794
Nog te ontvangen subsidies	59.873	71.414
Nog te ontvangen ziekengeld	4.500	
Totaal vorderingen	135.521	165.841
Totaal vlottende activa	152.262	179.239
Liquide middelen	108.688	103.542
Totaal activa	445.970	499.688

PASSIVA	31-12-2018	31-12-2017
<u>Reserves</u>		
Algemene reserve	30.968	59.212
Bestemmingsreserve tentoonstellingen	35.000	60.000
Egalisatie reserve	38.834	
	104.802	119.212
	-----	-----
<u>Vorzieningen</u>		
Voorziening groot onderhoud	47.178	29.152
	-----	-----
<u>Kortlopende schulden</u>		
Crediteuren	129.051	175.385
Belastingen en sociale lasten	16.248	11.982
Overige kortlopende schulden	129.272	144.538
Ontvangen inzake pand De Holland (schoorsteen)	19.419	19.419
	293.990	351.324
	-----	-----
Totaal passiva	445.970	499.688
	=====	=====

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
BATEN			
<i>Opbrengst museum</i>			
Entreegelden	136.845	141.000	137.004
Opbrengst horeca	116.203	140.000	116.345
Opbrengst winkel	19.261	30.000	24.596
Opbrengst zaalverhuur	22.724	20.000	16.157
Donaties	12.576	15.000	1.372
Detachering personeel	132.216	98.000	73.504
Project OCW	-	-	199.000
Overige opbrengsten	33.528	14.500	15.825
	473.353	458.500	583.803
<i>Subsidies van overheden</i>			
Ministerie OCW	550.000	550.000	550.000
Gemeente Dordrecht	300.000	300.000	300.000
Gemeente Dordrecht tuin/aanlichting	70.000	70.000	-
	920.000	920.000	850.000
Sponsoring en partners	16.000	16.000	16.000
Totaal baten	1.409.353	1.394.500	1.449.803

Staat van baten en lasten	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
LASTEN			
<i>Besteed aan activiteiten</i>			
Marketing & Communicatie	41.685	48.000	43.921
Collectie	12.960	9.000	33.392
Presentatie	97.291	42.500	82.236
Educatie	30.708	35.000	22.340
Project OCW			99.000
	182.644	134.500	280.889
Uitvoeringskosten			
Personeelskosten	567.922	542.000	522.244
Afschrijvingen	34.487	38.000	40.418
Huisvestingskosten	487.424	495.000	382.035
Algemene uitvoeringskosten	96.104	99.000	97.250
	1.185.937	1.174.000	1.041.947
Inkopen			
Inkopen en kosten horeca	48.910	55.000	46.623
Inkopen winkel	6.273	15.000	12.634
	55.183	70.000	59.257
Totale lasten	1.423.764	1.378.500	1.382.093
Resultaat	-14.411	16.000	67.710
Resultaatbestemming			
Toevoeging algemene reserve	1.974	16.000	42.710
Bestemmingsreserve onttrekking	-54.854		-35.000
Bestemmingsreserve tentoonstelling	29.854		60.000
Toevoeging egalisatie reserve	8.615		
	-14.411	16.000	67.710

Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van de richtlijn Jaarverslaggeving 640 "Organisaties zonder winststreven".

De jaarrekening is opgesteld in Euro's.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.

De activa en passiva worden, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

Verbonden partijen

De volgende entiteiten zijn aan te merken als verbonden partijen:

Vereniging Vrienden van het Onderwijsmuseum: bijdrage voor aangewezen bestedingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa benodigd voor de doelstelling en voor de bedrijfsvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de op basis van de geschatte levensduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vordering.

Reserves en voorzieningen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding. Door het bestuur kunnen voorzieningen worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Giften in natura worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.

Het museum heeft een collectieve pensioenverzekering, ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. De aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie is, voor zover deze voor rekening komt van de Stichting, als last verantwoord.

Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa zijn in het hierna volgende schema samengevat:

	Boekwaarde 1-1-2018	Aanschaf waarde 2018	Afschrijving 2018	Boekwaarde 31-12-2018
Gebouw De Holland	198.570	-	26.415	172.155
Inventaris	18.245	2.600	7.980	12.865
Hard- en software	92	-	92	-
	216.907	2.600	34.487	185.020
	Aanschaf- waarde 31-12-2018	Cumulatieve afschrijvingen 31-12-2018		Boekwaarde 31-12-2018
Gebouw De Holland	264.116	91.961		172.155
Inventaris	100.565	87.700		12.865
Hard- en software	45.489	45.489		-
	410.170	225.150		185.020

De afschrijvingen zijn berekend op basis van de volgende jaarlijkse afschrijvingspercentages:

Gebouw De Holland	10%
Inventaris	20%
Hardware	33,33%
Software	25%

Toelichting op de balans (vervolg)

	31-12-2018	31-12-2017
VLOTTENDE ACTIVA		
<u>Vorderingen</u>		
Debiteuren	16.275	18.776
<u>Nog te factureren bedragen</u>		
Afrekening Museumkaart	13.523	18.325
Rotterdampas	284	137
	13.807	18.462
<u>Stortingen onderweg</u>		
Stortingen onderweg	912	3.062
<u>Belastingen en sociale lasten</u>		
Omzetbelasting	19.479	26.332
<u>Vooruitbetaalde facturen</u>		
Overige vooruitbetaalde kosten	20.675	27.794
	20.675	27.794
<u>Nog te ontvangen subsidies</u>		
Project Metamorfoze	19.873	26.414
Mondriaan stichting	40.000	40.000
Zabawas	-	5.000
	59.873	71.414
<u>Overige vorderingen en activa</u>		
Ziekengelduitkering	4.500	-

Toelichting op de balans (vervolg)

	31-12-2018	31-12-2017
<u>Liquide middelen</u>		
Kas directie	98	259
Kas winkel en horeca	850	850
Rabobankrekeningen	107.740	102.433
	<hr/>	<hr/>
	108.688	103.542
	<hr/>	<hr/>
PASSIVA		
<u>Algemene reserve</u>		
Stand per 1 januari 2018	59.212	16.502
Resultaat	-14.411	67.710
Toevoeging / onttrekking bestemmingsreserve	25.000	-25.000
Onttrekking egalisatie reserve	-38.834	-
	<hr/>	<hr/>
	30.967	59.212
	<hr/>	<hr/>
<u>Bestemmingsreserve tentoonstellingen</u>		
Stand 1-1-2018	60.000	35.000
Toevoeging vanuit algemene reserve	-25.000	25.000
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december 2018	35.000	60.000
	<hr/>	<hr/>
<u>Egalisatiereserve</u>		
Toevoeging 2016	16.208	-
Toevoeging 2017	14.011	-
Toevoeging 2018	8.615	-
	<hr/>	<hr/>
	38.834	-
	<hr/>	<hr/>
Totaal eigen vermogen	104.801	119.212
	<hr/>	<hr/>

Toelichting op de balans (vervolg)

	31-12-2018	31-12-2017
Resultaatbestemming	- 14.411	67.710
Toevoeging algemene reserve	1.974	42.710
Toevoeging bestemmingsreserve tentoonstelling	29.854	60.000
Onttrekking bestemmingsreserve tentoonstelling	-54.854	-35.000
Toevoeging egalisatieserve	8.615	
<u>Vorzieningen</u>		
Voorziening groot onderhoud	47.178	29.152
<u>Crediteuren</u>	129.051	175.385
<u>Belastingen en premies sociale lasten</u>		
Af te dragen loonheffing en sociale lasten	16.248	11.982
<u>Overige kortlopende schulden</u>		
Reservering vakantie/dagengeld inclusief sociale lasten	39.868	33.167
Vooruitontvangen project OCW		5.377
Overlopende passiva	89.404	105.994
	129.272	144.538
<u>Ontvangen inzake pand De Holland</u>		
Schoorsteen	19.419	19.419

Toelichting op de balans (vervolg)

Niet in balans opgenomen regelingen en verplichtingen

Voor de lease van het kopieerapparaat is een leaseovereenkomst aangegaan met een looptijd tot 1 december 2022. De leasevergoeding bedraagt € 684 per kwartaal.

De totale verplichting is als volgt te specificeren:

Verplichting 1 jaar 2736

Voor de wireless infrastructuur in het museum is een lease overeenkomst aangegaan met een looptijd tot 1 maart 2020. De leasevergoeding bedraagt € 8.540 per jaar.

De totale verplichting is als volgt te specificeren:

Verplichting 1 jaar 8540

Voor de AudioVisuele apparatuur in het museum is een lease overeenkomst aangegaan met een looptijd tot 1 mei 2019. De leasevergoeding bedraagt € 3.380,37 per maand.

De totale verplichting is als volgt te specificeren:

Verplichting 1 jaar 13521

Met de gemeente Dordrecht is een huurovereenkomst aangegaan voor het pand aan de Burgemeester Raadsingel 97 met een looptijd tot en met 30 juni 2029.

De opzegtermijn bedraagt één jaar. Het huurbedrag bedraagt € 249.501,-- per jaar.

Tevens is een toeslag voor het gebruik van de WKO installatie van € 1.075,-- per maand overeengekomen.

Toelichting op de lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Personeelskosten			
Lonen en salarissen	409.118	392.800	386.511
Sociale lasten	78.137	71.000	60.602
Pensioenlasten	28.737	30.000	27.612
Reiskosten woon/werkverkeer	17.339	15.000	14.458
Verzekering verzuimkosten	11.260	12.000	12.102
Overige personeelskosten	23.331	21.200	20.959
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	567.922	542.000	522.244

Bezoldiging functionarissen

De bezoldiging van de functionarissen die over 2018 in het kader van de WNT verantwoord worden, is als volgt:

	Realisatie 2018		Realisatie 2017
Directeur		M.L.M. van Ruiten	
In dienst vanaf		1-1-1990	
Deeltijdfactor		90%	
Bruto inkomen	58.039		56.788
Pensioenbijdrage werkgever	5.923		5.720
Totale bezoldiging in het kader van de WNT	63.962		62.508
		Begroting 2018	
Overige personeelskosten			
Kantinekosten	1.012	2.500	1.261
Studiekosten	99	500	615
Reiskosten binnenland	1.830	3.000	1.784
Vergoeding vrijwilligers	13.337	12.700	13.667
Overige personeelskosten	7.053	2.500	3.632
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	23.331	21.200	20.959

Het totaal aantal fulltime equivalenten in 2018 van de medewerkers in dienst van het museum bedroeg 8,9 (2017: 9,45). Naast de betaalde werknemers maakt het museum gebruik van vrijwilligers en stagiaires. Op 31 december bedroeg het aantal fulltime equivalenten van de vrijwilligers 10,50 (2017 12,35).

Toelichting op de lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
<u>Afschrijvingen</u>			
Gebouw De Holland	26.415	25.000	29.449
Inventaris	7.980	7.655	7.985
Hardware/software	92	5.345	2.984
	<u>34.487</u>	<u>38.000</u>	<u>40.418</u>
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huur- en servicekosten gebouw	248.248	248.500	245.617
Onderhoud gebouw	20.000	20.000	20.000
Energiekosten	38.569	46.200	32.258
Schoonmaakkosten	37.000	37.800	37.045
Overige huisvestingskosten	11.464	3.800	11.258
Huur opslagruimte	37.910	37.500	35.827
Inrichting tuin en aanlichting pand	94.233	101.200	-
	<u>487.424</u>	<u>495.000</u>	<u>382.005</u>
<u>Algemene uitvoeringskosten</u>			
Kantoorbenodigdheden	1.617	2.250	2.773
Huur en onderhoud kassa systemen	6.668	6.700	6.639
Telefoonkosten	8.980	9.000	8.797
Documentatie en abonnementen	4.446	4.200	4.287
Automatiseringskosten	41.529	47.950	44.412
Financiële- en salarisadministratie	3.721	3.000	3.208
Accountantskosten	12.300	12.000	11.815
Bestuurskosten	-	-	934
Overige algemene kosten	16.843	13.900	14.385
	<u>96.104</u>	<u>99.000</u>	<u>97.250</u>

Toelichting op de jaarrekening

Reservering vakantiedagen

De reservering vakantiedagen is nog aanzienlijk.

Dit wordt veroorzaakt door de hoge werkdruk, waardoor niet alle vakantiedagen kunnen worden benut en de vele weekenden waarin het kleine team medewerkers in het museum aanwezig is voor de openstelling.

Subsidies overheden

De subsidies OCW over 2017 en 2018 zijn nog niet vastgesteld.

De subsidie over 2018 van de gemeente Dordrecht is nog niet vastgesteld.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Nationaal Onderwijs Museum

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Nationaal Onderwijs Museum te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Nationaal Onderwijs Museum per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met RJ 640 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Voorts zijn wij van oordeel dat de jaarrekening 2018 in alle van materieel belang zijn aspecten voldoet aan de WNT-eisen van financiële rechtmatigheid, zoals opgenomen in het Controleprotocol WNT van de Beleidsregels toepassing WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2018 voldoen in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in de subsidiebeschikking (verplichtingenummer PO/560037706) en in paragraaf 1.2 wettelijk kader van het Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen zijn vermeld.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2018;
- de staat van baten en lasten over 2018; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden vallen, en het Controleprotocol WNT, en Controleprotocol subsidies aan niet-onderwijsinstellingen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Nationaal Onderwijs Museum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag in overeenstemming met RJ 640.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening **Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening**

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640, en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de voorwaarden en regelgeving zoals genoemd in de subsidietoekenning 2018 (verplichtingnummer PO/560037706) van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Dordrecht, 15 april 2019

Visser & Visser Accountants B.V.

~~Mr. drs. M.J. van den Bos RA~~

